

СЕКЦІЯ 2
ПРОБЛЕМИ МОЛОДІ, СТУДЕНТСТВА ТА ОСВІТИ
В СУЧАСНОМУ УКРАЇНСЬКОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Калагін Юрій Аркадійович,

д-р соц. наук, професор кафедри соціології і публічного управління,
Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут»
м. Харків, Україна

«SMART-ТЕХНОЛОГІЯ» ДЛЯ ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТКУ
ЗАГАЛЬНИХ І СПЕЦІАЛЬНИХ (ФАХОВИХ) КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ
СТУДЕНТІВ ЗВО

«SMART TECHNOLOGY» FOR THE FORMATION AND
DEVELOPMENT OF GENERAL AND SPECIAL (PROFESSIONAL)
COMPETENCIES OF ZVO STUDENTS

Аналіз результатів моніторингу якості освіти у сучасному університеті, здійснений в рамках наукової роботи кафедри соціології і публічного управління НТУ «ХПІ», показав, що студенти мають стійкий інтерес до проблем розвитку та саморозвитку особистості, побудови та реалізації аутентичної кар'єри. Тому вочевидь, що недостатня орієнтація освітнього процесу на задоволення таких потреб студентської молоді гальмує формування фахівця, конкурентоспроможного на ринку праці. Якщо заклади вищої освіти завчасно не приділяють уваги формування здатності студентів визначати самого себе справжнім суб'єктом власного життя, перетворювати свою життєдіяльність в предмет власних трансформацій, то це сприяє появі на ринку праці дезорганізованої, професійно-демотивованої особистості, яка неспроможна до самостійного кар'єрного просування і втрачає конкурентоздатність на сучасному ринку праці.

Саморозвиток – розумовий і фізичний розвиток людини, якого вона досягає самостійними заняттями, вправами [1]. В основі інтерпретації

сутності саморозвитку лежить розуміння самої життєдіяльності як неперервного процесу визначення мети, діяльності, її рефлексії, що здійснюється в рамках процесу життєдіяльності та характеризується неперервністю, постійністю протікання.

Процес визначення мети вважається основним елементом алгоритму розвитку та саморозвитку особистості, тому прищеплення навичок цілепокладання необхідно приділяти належну увагу. Один із найбільш ефективних сучасних підходів у постановці цілей – технологія SMART [2]. Вона дозволяє на етапі цілепокладання сформулювати конкретну і вимірювальну мету, визначити терміни та необхідні ресурси для її досягнення. Слово «smart» у перекладі з англійської означає «розумний», а з іншого – це аббревіатура з п'яти англійських слів. SMART розшифровується як:

- Specific (конкретна).
- Measurable (вимірювана).
- Achievable (досяжна).
- Relevant (релевантна, значуща).
- Time-Bound (обмежена часом).

Ідея використання SMART-цілей була висунута Пітером Друкером у 1954 році. Він описав її в книзі *The Practice of Management* [3]. Аббревіатура SMART вперше була використана в 1981 році Джорджем Дораном – консультантом і колишнім керуючим процесами стратегічного планування в одній з американських компаній – у статті: «S.M.A.R.T. – спосіб опису управлінських цілей та завдань».

Історично SMART «народився» у бізнес-середовищі, а потім була усвідомлена універсальність цього підходу для всіх сфер життя. Люди почали активно використовувати SMART для своїх особистих цілей – розвитку та саморозвитку особистості.

Specific: Конкретна мета. Мета по SMART – конкретна і однозначна, її не можна інтерпретувати по-різному. Мета повинна фокусувати та задавати напрямок роботи. Якщо мета сформульована не конкретно, ймовірно, що

людина не буде усвідомлювати, до якого результату вона рухається. SMART-мета має чітке формулювання в об'єктивних показниках.

Для встановлення конкретної SMART-мети можуть бути задіяні такі питання:

1. Якого результату ви бажаєте досягти ?
2. Чому саме ця мета допоможе досягти необхідного результату?
3. Вибрана мета відповідає стратегії вашого життя?

Measurable: Вимірна мета. SMART-мета вимірюється в кількісних показниках, за якими людина визначає, наскільки вона наблизилася до результату. Якщо мета не має кількісних показників, то визначити, досягла людина мети у розвитку або саморозвитку, буде неможливо. SMART-мета має конкретні критерії оцінки, вимірюється в кількісних показниках.

Наприклад: вивчити 1000 іноземних слів, підтягуватися 50 разів, отримати посвідчення водія тощо.

Питання для постановки вимірної SMART-мети:

1. Які показники дають зрозуміння, що мета досягнута?
2. Над яким показником потрібно працювати, щоб досягти мети?

Achievable or Attainable означає, що SMART-мета реалістична та досяжна. Процес визначення мети повинен ґрунтуватися на реальних можливостях, ресурсах особистості, знаннях, досвіду людини, її психологічних та фізичних особливостях. Реалістична та досяжна мета особистісного розвитку повинна відкривати нові можливості для особистості та надихати на подальший рух у напрямку розвитку. Якщо мета надто амбітна, а ресурсів для її досягнення немає, то вона може демотивувати особистість. В такій ситуації людина втрачає інтерес до саморозвитку, внутрішнє бажання працювати над власними недоліками, сприймає будь-які зусилля щодо особистісного розвитку як важкий тягар.

Що потрібно пам'ятати:

1. Мета саморозвитку має бути амбітною.
2. Занижені показники не мотивують людину на позитивний результат та не виведуть особистість на новий рівень розвитку.

3. Краще не досягти супер-амбітну мету, ніж досягти занижену мету.

Питання для постановки досяжної SMART-мети:

1. Чи реально досягти цієї мети у встановлений термін?

2. Що може перешкодити досягненню результату?

3. Мій особистісний потенціал або власні ресурси достатні для виконання мети?

Формулюючи SMART-мету, необхідно дотримуватися балансу між нереалістичними очікуваннями і при цьому не занижувати результат. Мета має бути одночасно амбітною та досяжною. Relevant означає, що мета релевантна, значуща. Релевантна, значуща мета ґрунтується на особистісних цінностях, сильних сторонах характеру та тих реальних можливостях, які дає оточення особистості. Процес досягнення такої мети приносить радість і задоволення людині, яка прагне саморозвитку, наближає її до досягнення глобальних стратегічних цілей.

Що потрібно пам'ятати:

1. Релевантна, значуща SMART-мета відповідає стратегічним планам розвитку особистості і суперечить іншим цілям.

2. Досягнення такої мети має вивести людини новий рівень розвитку.

Питання для постановки значної SMART-мети:

1. Які переваги отримає особистість після досягнення мети?

2. Вибрана ціль відповідає стратегії розвитку особистості, її життєвим цілям?

3. Що станеться, якщо мету не буде досягнуто?

Time-Bound (обмежена часом) SMART-мета обмежена в часі, це вказує на важливість визначення кінцевої дати досягнення мети. Наявність фінальної дати допомагає сфокусувати зусилля на досягненні мети у визначений строк чи раніше. Цей критерій призначений для запобігання кризи та панічного надолужування втраченого часу.

Питання для встановлення обмеженої в часі SMART-мети:

1. Скільки знадобиться часу, щоб досягти мети?

2. На які проміжні етапи ціль буде розбита?

Ціль з конкретною датою закінчення допомагає визначити алгоритм діяльності особистості з саморозвитку і спланувати завдання на встановлений період.

Теоретично будь-яка мета допомагає особистості розвиватися і виходити на новий рівень розвитку, але у реальному житті так відбувається не завжди. Мета, яка є абстрактною, нереалістичною та безстроковою, не дає можливості діяти свідомо, продуктивно та відслідковувати прогрес. SMART-технологія допомагає фокусуватися на конкретних цілях, що наближають до виконання планів розвитку та саморозвитку особистості, тому освітній процес сучасного Вишу повинен орієнтуватися на прищеплення студентам навичок реалізації технології SMART.

Список використаних джерел

1. Саморозвиток. *Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.)* / уклад. і гол. ред. В. Т. Бусел. 5-те вид. Київ ; Ірпінь : Перун, 2005.
2. Doran, G. T. There's a S.M.A.R.T. way to write management's goals and objectives. *Management Review*. 1981. Vol. 70. №. 11. P. 35–36.
3. Drucker P. *The Practice of Management*. N. Y. Willey, 1954. 370 p.

Ляшенко Наталія Олександрівна,

канд. соціол. наук, доцентка, кафедра соціології і публічного управління,
Національний технічний університет
«Харківській політехнічний інститут»,
м. Харків, Україна

ДИСТАНЦІЙНА ОСВІТА ТА СОЦІАЛЬНА НЕРІВНІСТЬ

DISTANCE EDUCATION AND SOCIAL INEQUALITY

В Україні соціально-економічний статус учня впливає на його доступ до якісної освіти та рівень засвоєних знань. За результатами дослідження, яке було проведено в 2018 р. PISA, всі п'ятнадцятирічні учні, яких опитували, за рівнем наявних знань були поділені на шість груп: перша – ті, хто мав